

LỢI THẾ CẠNH TRANH Ở MỘT SỐ NGÀNH TRỌNG ĐIỂM TẠI VIỆT NAM

Ngày nhận: 26/9/2014
Ngày nhận lại: 08/01/2015
Ngày duyệt đăng: 10/3/2015
Mã số: 3-15-52

Trần Trung Kiên (*)

Tóm tắt: Bài viết nghiên cứu lợi thế cạnh tranh (LTCT) ở một số ngành công nghiệp xuất khẩu chủ đạo của Việt Nam. Sử dụng phương pháp phân tích định tính dựa trên mô hình LTCT của Porter. Kết quả nghiên cứu cho thấy, LTCT hiện nay của Việt Nam vẫn còn nhiều hạn chế về điều kiện yếu tố sản xuất, điều kiện nhu cầu, ngành công nghiệp phụ trợ, chiến lược công ty và cạnh tranh nội địa. Qua đó, bài viết gợi ý các đề xuất nhằm nâng cao LTCT quốc gia, cân đối cán cân thương mại trong quá trình hội nhập.

Từ khóa: Lợi thế cạnh tranh, cán cân thương mại.

Giới thiệu

Với xuất phát điểm từ một nước nông nghiệp lạc hậu, sau gần 30 năm đổi mới và phát triển, nền kinh tế Việt Nam nói chung đã đạt được những thành tựu to lớn thông qua việc thực hiện hiệu quả chính sách đổi mới và hội nhập. Việt Nam ngày càng hội nhập sâu hơn vào cộng đồng khu vực và quốc tế. Tỷ lệ tăng trưởng của Việt Nam luôn đạt ở mức cao mặc dù bị ảnh hưởng nhiều bởi khủng hoảng kinh tế và suy thoái kinh tế toàn cầu những năm gần đây. Đó là kết quả của tự do hóa kinh tế, trong đó gia tăng thương mại quốc tế đóng một vai trò vô cùng quan trọng. Tuy nhiên, bên cạnh sự phát triển đáng khích lệ này, thực trạng thương mại quốc tế của Việt Nam ngày càng bộc lộ nhiều khó khăn, bất cân đối và là thách thức to lớn cho quá trình phát triển kinh tế.

Trở thành thành viên của WTO và đang chuẩn bị tích cực tham gia hình thành Cộng đồng kinh tế ASEAN (AEC), Việt Nam phải dần xóa bỏ các rào cản thương mại, cả thuế quan và phi thuế quan. Các ngành sản xuất trong nước, vốn đã quen với sự bảo hộ, phải đối mặt với những thách thức to lớn từ hàng nhập khẩu (Hà Văn Hội, 2013). Trong khi đó, LTCT ở một số ngành của Việt Nam vẫn

còn nhiều hạn chế. Chẳng hạn, LTCT chủ yếu dựa vào một số yếu tố sản xuất sẵn có; những yếu kém và thiếu hụt ở các yếu tố sản xuất chính khác đang trở thành những trở lực lớn (Worldbank và NCIEC, 2013). Vì vậy, việc chủ động tìm biện pháp tăng cường LTCT quốc gia của Việt Nam là cấp bách và cần thiết.

Mục tiêu của bài viết là nghiên cứu LTCT ở một số ngành công nghiệp xuất khẩu chủ đạo của Việt Nam. Dựa vào mô hình “hình thoi” của Porter (1998), bài viết phân tích những nhân tố quyết định hình thành LTCT của Việt Nam trong giai đoạn hiện nay. Từ kết quả phân tích, bài viết đưa ra gợi ý chính sách nhằm nâng cao LTCT quốc gia, cân đối cán cân thương mại khi Việt Nam hội nhập sâu hơn vào nền kinh tế khu vực và thế giới.

Cơ sở lý thuyết

Lý thuyết về lợi thế cạnh tranh

LTCT được đề cập rất sớm trong các học thuyết về thương mại như lý thuyết về lợi thế tuyệt đối của Adam Smith và lợi thế so sánh của David Ricardo. Điểm khác biệt giữa hai lý thuyết là David Ricardo cho rằng một quốc gia có thể chuyên môn hóa sản xuất và xuất